

Rödl & Partner

Echo

Data: 19.01.2024

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

SPRZECZNOŚĆ Z DOBRYMI OBYCZAJAMI UCHWAŁY OGRANICZAJĄCEJ DZIAŁALNOŚĆ WSPÓLNIKA MNIEJSZOŚCIOWEGO

Dobre obyczaje narusza uchwała zwyczajnego walnego zgromadzenia wspólników mająca spowodować ingerencję w relacje między pozwaną spółką i powódką, jako jej wspólnikiem mniejszościowym, ale i w stosunki na rynku, na którym działają obie spółki, która ogranicza działalność wspólnika produkującego ten sam asortyment, w sytuacji gdy to powódka przekazała pozwanej know-how oraz kontrakty handlowe.

Tak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 19 października 2023 r., wydanym w sprawie II CSKP 1314/22.

STAN FAKTYCZNY

Powódka - Z. S.A. w F., będąca wspólnikiem mniejszościowym pozwanej oraz pozwana - O. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L. zajmują się produkcją i sprzedażą produktów wspomagających odchudzanie. Zanim powódka została wspólnikiem pozwanej spółki w 2006 r., posiadała już ugruntowaną pozycję na tym rynku. Chcąc uzyskać wsparcie w zaspokojeniu rosnącego popytu na towary wspomagające odchudzanie, powódka przyczyniła się do rozwoju pozwanej oraz przekazała jej swoje know-how, a także kontrakty handlowe. Głównym odbiorcą pozwanej jest X. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.

Powódka 16 maja 2018 r. wniosła o stwierdzenie nieważności uchwały zwyczajnego walnego zgromadzenia wspólników pozwanej z 16 kwietnia 2018 r. w przedmiocie zmiany umowy spółki, na podstawie której m.in. działaniem na szkodę spółki miałyby być prowadzenie przez wspólnika produkcji i sprzedaży suplementów diety wspomagających odchudzanie na rzecz sieci franczyzowej konkurencyjnej wobec X. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z., a także uczestniczenie wspólnika pośrednio lub bezpośrednio w spółce prowadzącej sieć franczyzową konkurencyjną wobec X., ewentualnie o uchylenie tej uchwały jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i podjętej w celu pokrzywdzenia wspólników mniejszościowych.

Σ Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z 2 kwietnia 2019 r. oddalił powództwo o stwierdzenie nieważności przedmiotowej uchwały oraz uchylił tę uchwałę w zakresie, w jakim przewidywała zmianę umowy spółki, a także oddalił powództwo w pozostałej części.

Σ Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację obu stron od wyroku sądu okręgowego z 2 kwietnia 2019 r.

Σ Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 października 2023 r. w Warszawie skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 28 września 2020 r., I AGa 155/19, oddalił skargę kasacyjną oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki koszty postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Art. 249 § 1 kodeksu spółek handlowych stanowi podstawę żądania uchylenia uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzecznej z umową spółki bądź dobrymi obyczajami, godzącej w interesy spółki lub mającej na celu pokrzywdzenie wspólnika. W ocenie Sądu Najwyższego dobre obyczaje odsyłają do pozaprawnego systemu ocen i reguł postępowania, natomiast zachowanie „interesu spółki” wymaga „uwzględnienia kompromisowo rozumianej funkcji przekonań, dążeń i zachowań wszystkich grup wspólników, określonej z uwzględnieniem wspólnego celu”.

Sąd Najwyższy szczegółowo rozważył ustalenia faktyczne dotyczące przedmiotu działalności powódki i pozwanej, zasady ich funkcjonowania z innymi podmiotami na rynku oraz okoliczności związane z rozpoczęciem współpracy między stronami. Zdaniem Sądu Najwyższego zaskarżona uchwała, zapowiadając sankcjonowanie produkcji i sprzedaży suplementów diety wspomagających odchudzanie na rzecz sieci franczyzowej konkurencyjnej wobec głównego kontrahenta pozwanej oraz uczestniczenie wspólnika pośrednio lub bezpośrednio w spółce prowadzącej sieć franczyzową konkurencyjną wobec tego podmiotu prowadzi do ograniczenia działalności powódki w tej branży.

W świetle powyższego Sąd Najwyższy podzielił zdanie sądu apelacyjnego i uznał, że zaskarżona uchwała, ingerując w stosunki między powódką a pozwaną jako jej wspólnikiem mniejszościowym, oraz zagrażając konkurencyjności na rynku, jest sprzeczna z dobrymi obyczajami.

KOMENTARZ AUTORKI

Sąd Najwyższy w wyroku z 19 października 2023 r. (II CSKP 1314/22) trafnie przywołał utrwalony w doktrynie i orzecznictwie pogląd na temat tego, jak należy rozumieć pojęcie dobrych obyczajów na podstawie art. 249 § 1 kodeksu spółek handlowych. W tym ujęciu dobre obyczaje, stanowiąc klauzulę generalną, odsyłają do zasad powszechnej obyczajowości i wyznaczają model zachowania polegający na przestrzeganiu reguł uczciwości kupieckiej w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Rezultatem ich stosowania będzie pozytywny wpływ na funkcjonowanie spółki, jej otoczenie gospodarcze, a w konsekwencji również na sytuację wspólników (por. m.in. wyr. SA w Krakowie z 19 lutego 2019 r., I AGa 261/18).

Klauzula generalna dobrych obyczajów zakresem swojego obowiązywania obejmuje ogół uczestników obrotu handlowego: spółki jako przedsiębiorców, ich organy statutowe oraz udziałowców (por. wyr. SN z 16 października 2008 r., III CSK 100/08 za: Jara Z. (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, 2023, wyd. 27). Co więcej, dobre obyczaje oznaczają zasady przyzwoitego postępowania nie tylko w ramach stosunków zewnętrznych spółki, czyli z innymi podmiotami z otoczenia gospodarczego, ale również w jej sferze wewnętrznej, dotyczącej relacji między wspólnikami. W tym kontekście omawianą klauzulę generalną należy rozumieć jako zachowania uwzględniające odpowiednio interesy wszystkich grup wspólników. Jak wskazał Sąd Najwyższy w komentowanym wyroku, uchwały, które zapewniają korzyści wspólnikom większościowym, prowadzą do przeniesienia zysku do spółek, w których pozostali wspólnicy nie są udziałowcami bądź mają na celu zmonopolizowanie rynku poprzez narzucenie ograniczeń wspólnikom muszą być ocenione jako sprzeczne z dobrymi obyczajami.

W uzasadnieniu omawianego wyroku Sąd Najwyższy celnie przywołał utrwalony w orzecznictwie pogląd, że interes spółki jest efektem kompromisu między słusznymi interesami wspólników mniejszościowych i większościowych, zmierzających do osiągnięcia wspólnego celu określonego w umowie spółki (por. wyr. SN z 5 listopada 2009 r., I CSK 158/09.). Dążąc do niniejszego celu gospodarczego, który przyświecał przy zawiązaniu spółki, strony umowy spółki zobowiązane są do współdziałania i przestrzegania zasad lojalności wobec siebie (wyr. SN z 18 kwietnia 2018 r., IV CSK 352/17). W rezultacie, jak wielokrotnie podkreślano w orzecznictwie, uchwała zgromadzenia wspólników, która została podjęta w

celu bądź z zamiarem pokrzywdzenia wspólnika mniejszościowego jest naruszeniem obowiązującej w społeczeństwie normy moralnej przejawiającej się obowiązkiem przyzwoitego zachowania (wyr. SA w Katowicach z 26 marca 2009 r., V ACa 49/09).

Należy więc bezwzględnie zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że uchwała, która stanowi z jednej strony ingerencję w stosunki na rynku poprzez ograniczenie konkurencyjności i naruszenie interesów konsumentów, a z drugiej strony prowadzi do pokrzywdzenia powódki jako wspólnika mniejszościowego, jest sprzeczna z dobrymi obyczajami.

Katarzyna Kołodziej, LL.M. (Heidelberg), adwokat w [gliwickim biurze Rödl & Partner](#)